Kindermishandeling

Infographic

Kindermishandeling is een van de ingrijpende jeugdervaringen die ernstige gevolgen kan hebben. Meer informatie daarover vind je hier.

Wat is kinder-mishandeling?*

Elk handelen of nalaten van handelen door een volwassene van wie een kind afhankelijk is, dat voor een kind bedreigend of gewelddadig is.

Kindermishandeling kan fysiek, psychisch of seksueel zijn.

Een kind kan hierdoor ernstige lichamelijke of psychische schade oplopen, op korte en lange termijn.

In ruim 75% van de gevallen heeft een kind te maken met meer dan één vorm van mishandeling of komt het samen met een andere ingrijpende jeugdervaring voor. Lichamelijke verwaarlozing komt bijna altijd in combinatie met een andere ingrijpende jeugdervaring voor.

Vormen van kindermishandeling:

lichamelijke mishandeling
o.a. slaan, schoppen, bijten, kind laten vallen

Bijzondere vormen van lichamelijke mishandeling: toegebracht schedelhersenletsel (TSHL; shakenbabysyndroom), kindermishandeling door falsificatie en meisjesbesnijdenis (vgv).

emotionele mishandeling
o.a. uitschelden, beledigen, beschuldigen, bedreigen, isoleren

lichamelijke verwaarlozing
o.a. langdurig tekort aan basisbehoeften zoals eten en hygiëne

emotionele verwaarlozing
o.a. systematisch te weinig aandacht of genegenheid geven

Verwaarlozing is de meest voorkomende vorm van kindermishandeling (ruim 50% van alle gevallen).

seksueel misbruik
elke (poging tot) seksuele handelingen met een kind

Emotionele vormen van kindermishandeling zijn vaak moeilijker te herkennen dan lichamelijke. De gevolgen zijn echter minstens zo groot, of zelfs groter. Lees meer hierover in Augeo magazine.

getuige van partnergeweld
kinderen zien of horen geweld tussen ouders/ verzorgers, voelen de dreiging

prenatale mishandeling
o.a. geweld tegen de zwangere vrouw of extreem risicovol gedrag van de zwangere vrouw zelf

Bekijk hier meer factoren bij seksueel misbruik.

Seksueel misbruik

Bij seksueel misbruik spelen enkele specifieke factoren. In de meeste gevallen is de pleger een bekende. Het misbruik kan ook online plaatsvinden. Jonge kinderen, kinderen met een ziekte of beperking en meisjes lopen extra risico. Andere factoren die de kans op seksueel misbruik extra vergroten zijn o.a.: opgroeien in een instabiele gezinssituatie of instelling, fysieke of emotionele afwezigheid van de niet-pleger (vaak de moeder).

Hoe vaak komt kindermishandeling voor in Nederland?

25%
van de kinderen heeft ooit te maken gehad met kindermishandeling

90.000–127.000
kinderen (3%) krijgen jaarlijks te maken met kindermishandeling*

12%
van de scholieren geeft zelf aan het voorgaande jaar een vorm van kindermishandeling te hebben meegemaakt**

* Dit is een schatting op basis van het bevragen van professionals.
** In dit percentage is verwaarlozing niet meegenomen, omdat dit over langer dan één jaar wordt gemeten

Cijfers Veilig Thuis

In 2023 ontving Veilig Thuis 65.750 meldingen en 75.990 adviezen over kinder-mishandeling.

Dat is de helft van het totaal aantal meldingen en adviezen.

Hoe herken je kinder-mishandeling?

Verschillende signalen **kunnen** wijzen op kindermishandeling, maar dat hoeft niet. Beoordeel de samenhang van de signalen in combinatie met het verhaal dat betrokkenen vertellen. Je kan signalen waarnemen:

Kinderen en ouders proberen vaak de problemen thuis te verbergen, uit schaamte of vanuit angst. Signalen zijn dus niet altijd duidelijk zichtbaar.

in het gedrag van de ouder(s).

in de interactie tussen ouder en kind.

in het gedrag of uiterlijk van het kind.

Doe bij oudersignalen de Kindcheck.

Deze signalenkaart kan een handig hulpmiddel zijn.

Wees objectief bij het in kaart brengen van signalen.

Welke factoren vergroten de kans op kindermishandeling?

De meeste ouders hebben het beste met hun kinderen voor. Desondanks kan een opeenstapeling van problemen zorgen voor machteloosheid en de kans op kindermishandeling vergroten.

(Chronische) stress bij de ouder(s), door o.a. financiële problemen/armoede, leefomstandigheden, relatieproblemen, psychische of verslavingsproblemen, trauma.

Een ouder die zelf als kind mishandeld is.

In de helft van de bij Veilig Thuis gemelde gezinnen blijken ouders ook zelf als kind mishandeld te zijn.

Gebrekkige opvoedings-vaardigheden.

Kinderen die extra zorg en aandacht nodig hebben zijn extra kwetsbaar voor kindermishandeling. Bijvoorbeeld bij een lichamelijke of verstandelijke beperking of gedragsproblemen.

De MASIC interviewmethode kan gebruikt worden om partnergeweld en onderliggende factoren bij een (complexe) scheiding in kaart te brengen.

Gezinsprofielen

Het herkennen van geweldspatronen of profielen van geweld kan helpen bij het begrijpen van wat er speelt. Lees meer over de verschillende gezinsprofielen.

Bij bijna 25% van de gezinnen die gemeld zijn bij Veilig Thuis speelt intieme terreur.

Intieme terreur

Er kan ook sprake zijn van intieme terreur. Dan is niet stress de voornaamste oorzaak van het geweld, maar machtsverschillen. Eén partner oefent dwang en controle uit op de partner en kinderen. Zij voelen zich daardoor continu bedreigd en onveilig.

Bekijk de animatie over intieme terreur.

* In deze infographic ligt de focus op kindermishandeling van ouders/verzorgers richting het kind. Kindermishandeling kan ook voorkomen tussen broers en zussen en buiten het gezin.

Wat zijn mogelijke gevolgen van kindermishandeling voor kinderen?

Deze kinderen missen een stabiele en veilige basis. Dit kan (ernstige) gevolgen hebben op zowel de korte als lange termijn, op meerdere gebieden. Mogelijke gevolgen kunnen zijn:

Lees meer over de lange termijngevolgen van kindermishandeling.

Meer kans op psychische problemen, zoals schuldgevoelens, ptss, zelfverwonding, verslaving en depressie.

Lichamelijke problemen, zoals lichamelijk letsel en bij ernstige mishandeling zelfs overlijden. Meer kans op fysieke en psychosomatische klachten, zoals hoofdpijn, buikpijn en slaapproblemen.

Meer kans op ontwikkelingsproblemen en een leerachterstand.

Meer moeite met sociale vaardigheden, bijvoorbeeld door een gebrek aan zelfvertrouwen, ervaren veiligheid en vertrouwen in anderen.

Meer kans op hechtingsproblematiek en traumaklachten.

Wanneer een kind getuige is van partnergeweld, kan dit net zo schadelijk zijn als wanneer het kind zelf mishandeld wordt. Daarnaast vergroot partnergeweld de kans dat het kind zelf ook mishandeld wordt.

Emotionele mishandeling en verwaarlozing zijn sterkere voorspellers voor depressies en angststoornissen dan lichamelijke vormen van geweld. Bij lichamelijke vormen van geweld zie je vaker externaliserend gedrag. Lees ook dit artikel.

1 op de 3 kinderen die bekend zijn bij Veilig Thuis heeft traumaklachten en 1 op de 3 kinderen heeft een onveilige hechting met de ouders.

Intergenerationele overdracht

Kinderen die slachtoffer zijn van kindermishandeling hebben een grotere kans later weer met geweld te maken te krijgen. Omdat ze zelf geweld gebruiken of in een gewelddadige relatie terechtkomen. Verklaringen zijn o.a.:

- **het ontbreken van een goed voorbeeld.**
- **een gebrek aan vertrouwen door een onveilige hechting.**
- **onverwerkte trauma's, met mogelijk emotionele afvlakking of verhoogde prikkelbaarheid als gevolg.**
- **moeilijkheden met het vinden van een balans tussen autonomie en verbondenheid met de partner.**

Cirkel van geweld doorbreken

Ongeveer 1/3e van de kinderen die opgroeien met geweld, gebruikt zelf als volwassene geweld tegen zijn of haar kinderen. Dat betekent dus ook dat 2/3e van de kinderen de cirkel van geweld wél doorbreekt. Dat is mede afhankelijk van de beschermende factoren in het leven van het kind.

Hoe steun je het kind?

Steun kan de kans op negatieve gevolgen voor de ontwikkeling van kinderen op de lange termijn verminderen.

Heb ook oog voor wat wel goed gaat in het gezin en breng ook deze krachten in kaart.

Wees alert op trauma. Zorg dat een deskundige trauma uitvraagt en zet eventueel traumabehandeling in.

Praat ook met het kind alleen, zonder dat de ouders aanwezig zijn. Neem het verhaal van het kind serieus en luister actief.

Wees betrouwbaar en bied het kind structuur en routines.

Kijk naar de steun die er is vanuit het sociale netwerk en erken en versterk dit.

Investeer in een vertrouwensband met het kind, zodat het kind zich veilig bij jou voelt.

Zorg voor een steunfiguur voor het kind (buiten het gezin) of bekrachtig de rol van de steunfiguur die er al is.

Bijvoorbeeld met informele steun.

Erken en versterk de veerkracht van kinderen. Bekijk deze animatie over veerkracht.

Zorg ook voor passende hulp en ondersteuning aan de ouder(s).

Volg bij vermoedens van kindermishandeling altijd de stappen van de meldcode.

Werken aan veiligheid

Het is belangrijk eerst te zorgen voor directe veiligheid en daarna samen te werken aan een veiligheidsplan met veiligheidsafspraken.
De volgende stap is met het gezin te kijken welke factoren de onveiligheid veroorzaken of in stand houden en welke ondersteuning daarvoor nodig is. Ook is het belangrijk te kijken wat nodig is voor het herstel van alle gezinsleden.

Huiselijk geweld is een complex en hardnekkig probleem, waar langdurige begeleiding bij nodig is. Lees meer in dit onderzoek.

Psycho-educatie

Erken de emoties van het kind en wuif de schuldgevoelens niet weg.

Psycho-educatie geeft het kind en de ouder(s) inzicht in de problematiek en de gevolgen daarvan voor het kind.

Gebruik ook deze afleveringen van Klokhuis over kindermishandeling.

Ontschuldig het kind, door uit te leggen waarom dingen gebeuren en dat het niet de schuld van het kind is.

Gebruik deze animaties.

Vertel het kind dat wat er thuis gebeurt niet goed is.

Leg uit dat het kind niet de enige is die dit meemaakt.

Interventies, materialen en handige links

Handreiking om zo vroeg mogelijk te signaleren: Signalenkaart.nl

Onderzoek 'Aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling'

Kind Centraal

Augeo magazine special 'Laat me niet los'

Wijzer met de meldcode

Deze infographic is door Augeo Foundation ontwikkeld in 2025 en aangepast in 2026.

Lees hier meer en bekijk de bronnen.

AUGEO FOUNDATION